

Алеко Константинов

Сеятели на рабски чувства

В брой 155 на в. „Мир“ от 30 септември четем следующото антрефиле:

„С удоволствие се научаваме, че г-н директор-режисьорът на народния театър «Сълза и смях» е говорил с г-на военния министър по въпроса за запрещението на военните да посещават Беседата и този въпрос е почти уравнен. Военните ще могат пак с удоволствие да присъстват *само* на представленията на трупата «Сълза и смях». Г-н военният министър, като е имал пред вид духовната полза, която оказва драматическият театър на цялото ни общество, и като съзнавал, че запрещението на военните да посещават представленията на трупата може зле да се отрази на материалните и социалните интереси на едва възникващия наш народен театър, обеща, че ще *направи* едно изключение само за народния театър «Сълза и смях», който няма още свое специално помещение. Ние с особено удоволствие ставаме отзив на този радостен слух. Г. военният министър и в този случай показва своя патриотизъм, като се обеща да направи всичко зависещо от него, за да насърчи това възраждающе се у нас дело. Дълбоко сме убедени, че любителите на народния ни театър, който е *непричастен* в този инцидент, членовете на трупата и самите военни ще благодарят на г-на военния министър за това негово решение, към които благодарности и ние горещо се присъединяваме.“

Прочитайш това антрефиле и просто не знаеш – да се чудиш ли на неизмеримата му глупост или да се възмущаваш от рабските чувства, с които то е преситено! Как? – Предлагат на столичното общество и на господа военните с радост и ликувания да благодарят на г. военния министър – защо? Защото бил съблаговоллил да разреши на военните да посещават *само* представленията на трупата „Сълза и смях“, като имал предвид духовната полза, която оказвал драматическият театър. Бил разрешил! Ами че ний ще попитаме: кой е дал право на военния министър да се разпорежда с частния живот на военните и да им предписва или запрещава посещенията на тези или онези обществени и частни заведения? Офицерите не са бебета на министъра, та да следи той за всяка стъпка в техния живот. Ами че утре може да му скимне да запрети на военните да си купуват захар и ориз от магазина на Георги Паница или да им запрети да посещават градината „Дълбок зимник“, защото името на съдържателя е К. Панов... И бившият военен министър г. Савов се опита да отдели офицерите от влиянието на обществото и беше им запрети да посещават кафенетата и ресторантите, но твърде скоро съзна бездънната глупост и престъпната дързост на своето разпореждане и побърза да го отмени. Разрешил бил на военните да посещават *само*

„Сълза и смях“, значи ще им запрещава да посещават операта? Е, тогава где ще заповяда да удовлетворяват военните своите потребности за музика, где ще развиват слуха си, где ще облагородяват чувствата си? В шантаните ли? Или при кюечите?

„Г-н военният министър и в този случай показва своя патриотизъм.“ Где е тук патриотизмът бе, рабска душа? Туй ли, че военният министър със своето капризно разпореждане иска да отврати военните от естествените им наклонности и вкусове и да ги накара зор-зорана да посещават „Сълза и смях“ и да е смеят да слушат операта. Чунким много пъти имаме случай да се насладим на добра музика и пение, ами да пропуснем и този случай с оперната трупа, па да си слушаме „Зелен листец“... И туй било патриотизъм! Благодарим. Или мжое да е за това патриотическо, защото посещението на офицерите ще прибави няколко лева в джобовете на актьорите. Е, за това ли ний трябва да ликуваме и да благодарим на г-на военния министър? Мерзко раболепие... Но не е виноват военният министър, виновати са рабските натура, които ближат праха на нозете му.

Народният театър няма да се повдигне чрез любоугодничество пред силните, а чрез труда и дарбите на актьорите. Никакви предписания не могат да вдъхнат любов към драматическия театър. Ако българите късат от залька си, за да жертвуват 50 000 лева за столичния театър, актьорите са законно и морално задължение с труд и любов към призиванието си да оправдаят тая жертва, а не да се изтягат цели шест месеца под предлог, че изучават драмата на Франсоа Копе „За короната“ и чак след три месеца да се сетят, че трябвало костюми за тази драма. Толкоз за сега...

Ето ви и друг образец:

В брой 3 на в. „Прогрес“ от 30 септември срещахме в подлистника „Едно мирно тържество“ следующия пасаж:

„Начева се четението на рескрипта от негово царско височество, който изразява високата си благодарност поету за неговите трудове. В най-ласкателни и горещи слова Той му честити празника и същевременно го награждава със звезда и кръст II степен за гражданска заслуга... какъв голям и скъп подарък за един поет... Сънувал ли е Вазов за такава щедра и висока милост, за такъв отличителен знак! Не, не е сънувал и не е можел да сънува... Радвай се, поете, радвай се и ти, благородна майко негова, че си родила на България такава чедо...“

Какво е туй? Ради бога, кажете ми, какво е туй? Аз пак ще попитам: бездънна глупост ли е туй или мерзко раболепие на една нещастна рабска душа? Груба подигравка ли е туй с ордените или е кръвно

оскърбление на поета Вазова? „Сънувал ли е Вазов за такава щедра и висока милост! Не, не е сънувал и не е можел да сънува... Радвай се, поете, радвай се и ти, благородна майко негова...“ Като четеш тия редове, ще помислиш, че се е събрал, всемирен конгрес от поети и писатели и е провъзгласил г. Вазова за величайши поет на всичките векове. Па даже и това величайше щастие не би оправдало рабския дух на такъв телешки възторг, защото един велик поет не само че може да сънува, но и ясно да съзнава своето значение. „Какъв голям и скъп подарък за един поет...“ За кое приказваш ти, жалък драскач? За звездата II степен ли? Туй ли е скъпият подарък *за един поет*? Не ли е срам, не ли е грях, господа, да пишат подобни гадости в един вестник, който носи хубавото име „Прогрес“? Вазов сам си е звезда, звезда литературна, и никакви звезди с истински или фалшиви брилянти не могат да отличат неговите заслуги, като се вземе във внимание, че някакъв си Георги Живков, като има всичките първостепенни ордени, носи и ордена I степен *за храброст*...

Жал ни е, че сме принудени, да кажем горчивата дума за един добродушен човек, но това е наш дълг. Ако подобно излияние бе казано в частен разговор, кой щеше да му задиря, но това се пише в един вестник, който се пръска по градове и села и дава духовна храна на неукрепналите в самосъзнание грамотни хорица, едва що избавени от рабското иго.

Печално явление!

София, 1 октомври 1895 г.

КРАЙ

Източник: Словото

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3734>]